

รายงานการศึกษา

การเข้าถึงความยุติธรรมในชั้นงานสอบสวน:

กรณีความรุนแรงต่อผู้หญิง

รายงานการศึกษา

การเข้าถึงความยุติธรรมในชั้นงานสอบสวน:
กรณีความรุนแรงต่อผู้หญิง

จัดทำโดย

มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม

ร่วมกับ

มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES)

กรกฎาคม 2561

ชื่อหนังสือ การเข้าถึงความยุติธรรมในชั้นงานสอบสวน: กรณีความรุนแรงต่อผู้หญิง

Title Access to Justice at the Level of Police Investigation:
Case Studies on Violence Against Women

ISBN 978-616-8192-01-6

ตีพิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2561

จำนวน 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (Friedrich-Ebert-Stiftung)
ร่วมกับ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม

คณะผู้จัดทำ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง
มณี ชุนนัภดี
อรุณศรี มีวงศ์ธรรม
ปรีดา ศิริสวัสดิ์

ลิขสิทธิ์ © มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท

ติดต่อ มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท
อาคารธนาภูมิ ชั้น 23 เลขที่ 1550 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่
แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กทม. 10400
โทร 02-6527178-9 โทรสาร 02-6527180
Website: www.fes-thailand.org
Facebook: Friedrich-Ebert-Stiftung FES Thailand

ความคิดเห็นที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ไม่ได้ถือว่าเป็นความคิดเห็นของมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท

สารบัญ

คำนำ.....	4
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	6
1.1 พัฒนาการในอดีต...กลไกส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าถึงความยุติธรรม	
1.2 สถานการณ์ปัจจุบัน...ผู้หญิงยังเข้าถึงความยุติธรรมได้ยาก	
1.3 กระบวนการยุติธรรมที่ต้นทาง...กลไกตำรวจกับผู้หญิง	
1.4 วัตถุประสงค์	
1.5 ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา	
1.6 วิธีการศึกษา	
บทที่ 2 เรื่องเล่าจากผู้ประสบปัญหา.....	17
กรณีศึกษา : ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ	
2.1 คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	
2.2 คดีความรุนแรงในครอบครัว	
บทที่ 3 ปัญหาและความต้องการของผู้หญิง.....	30
ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง	
บทที่ 4 ประสบการณ์และมุมมองขององค์กรที่เกี่ยวข้อง และบทวิเคราะห์.....	37
4.1 ปัจจัยที่เอื้อให้ประสบความสำเร็จในอดีต	
4.2 ความท้าทายที่ยังมีอยู่	
4.3 การริเริ่มสร้างสรรค์ของพนักงานสอบสวนหญิง	
4.4 ข้อเสนอแนะต่อการปฏิรูปตำรวจ	
บทที่ 5 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ.....	48
เอกสารอ้างอิง.....	54

คำนำ

ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงและเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ในประเทศไทยยังมีความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กอยู่ในระดับสูง เมื่อเดือนกรกฎาคม 2560 ตัวแทนเครือข่ายสตรีจากภาคประชาสังคมได้เข้าร่วมรายงานสถานการณ์ของผู้หญิงในประเทศไทย ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) ต่อคณะกรรมการ CEDAW ต่อมาคณะกรรมการฯ ได้แสดงความห่วงใยและมีข้อเสนอแนะหลายประการต่อประเทศไทย เช่น ให้ลดความซับซ้อนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และจัดอบรมบุคลากรที่ทำงานในกระบวนการยุติธรรมให้เข้าใจความละเอียดอ่อนต่อเพศภาวะ เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยได้เริ่มดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 โดยเริ่มต้นที่การปฏิรูปตำรวจ คณะผู้จัดทำรายงานฉบับนี้เห็นว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะหยิบยกประเด็นมิติหญิงชายให้บูรณาการไว้ในการปฏิรูปครั้งนี้ด้วย โดยเฉพาะเพื่อช่วยขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง จึงได้ร่วมกันจัดทำรายงานชิ้นนี้ขึ้น โดยหวังว่าจะเป็นเอกสารขั้นต้นที่จะช่วยให้เกิดการอภิปรายถกเถียงและนำไปสู่การปรับปรุงการเข้าถึงความยุติธรรม และยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงต่อไป

คณะผู้จัดพิมพ์ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้ข้อมูลและความคิดเห็นต่อการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ขอขอบคุณผู้ประสบปัญหาและสมาชิกครอบครัวทุกท่าน ที่ยินดีเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องว่าละเอียดอ่อนสำหรับสังคมไทย รายงานชิ้นนี้จะสำเร็จลงมิได้ถ้าปราศจากพลังอันเข้มแข็งของทุกท่านที่ลุกขึ้นมาปกป้องเรียกร้องสิทธิของตนเอง ขอขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมเสวนาทุกท่านที่สละเวลามาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และให้ข้อคิดเห็น และขอขอบคุณคณะผู้จัดทำรายงานทุกท่านที่ร่วมกันดำเนินงานโครงการและเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น

คณะผู้จัดพิมพ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อขับเคลื่อนยกระดับการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิงต่อไป

กรกฎาคม 2561

มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม

มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 พัฒนาการในอดีต...กลไกส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าถึงความยุติธรรม

ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็กหญิงร้อยละ 35-70 นานาชาติตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้และร่วมกันกำหนดหลักการ มาตรการ และกลไกต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อป้องกัน คุ้มครอง และแก้ไขเยียวยา ในการคุ้มครองและแก้ไขเยียวยานั้น ผู้หญิงทั่วโลกประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน คือ มีข้อจำกัดในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรม ในระยะต่อมา นานาชาติจึงได้ร่วมกันกำหนดหลักการและแนวทางในการเข้าถึงความยุติธรรม เช่น เมื่อปี 1985 สมัชชาองค์การสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหาย เมื่อปี พ.ศ. 2558 คณะกรรมการ CEDAW ได้จัดทำข้อเสนอฉบับที่ 33 ว่าด้วยการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง สาระสำคัญของข้อเสนอแนะ ได้แก่ กระบวนการยุติธรรมต้องปรับปรุงกลไกต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้หญิง คำนึงถึงความละเอียดอ่อนด้านเพศภาวะ เช่น เพิ่มสัดส่วนผู้หญิงในกระบวนการยุติธรรม จัดหาเครื่องมือช่วยการตรวจสอบที่เป็นมิตรกับผู้หญิง เป็นต้น

ในประเทศไทย ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาสำคัญของสังคมมานาน ในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา องค์กรที่ทำงานด้านผู้หญิงและเด็กได้ทำงานรณรงค์เรียกร้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดพัฒนาการของ

นโยบาย มาตรการ และกลไกหลายประการที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ที่สำคัญได้แก่

- พ.ศ. 2538 กรมตำรวจ (ชื่อในขณะนั้นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ได้อนุมัติบรรจุและแต่งตั้งพนักงานสอบสวนหญิงรุ่นแรกจำนวน 15 ตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจในกองบัญชาการตำรวจนครบาลจำนวน 3 สถานี กำหนดหน้าที่ให้รับผิดชอบงานสอบสวนคดีอาญาที่มีข้อหาว่าสตรีกระทำความผิด และคดีอาญาที่สตรีเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ และรับผิดชอบงานสอบสวนคดีอาญาที่ขึ้นกับศาลเยาวชนและครอบครัว เริ่มปฏิบัติงานครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2538 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่องค์กรที่ทำงานด้านเด็กและสตรีในประเทศไทยได้พยายามผลักดันให้มีพนักงานสอบสวนหญิง เพื่อทำงานในคดีความรุนแรงทางเพศ และคดีความรุนแรงในครอบครัวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้เปิดรับสมัครนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงรุ่นแรก และมีการเปิดรับสมัครต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ปีละประมาณ 70 คน เนื่องจากอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนหญิงยังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน
- วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 เห็นชอบให้เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และโครงการรบบิ้นสีขาวที่รณรงค์ให้ผู้ชายและกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการขจัดความรุนแรง
- วันที่ 30 มิถุนายน 2547 ประเทศไทยให้การสนับสนุนปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีในภูมิภาคอาเซียน (Declaration on the Elimination of Violence against Women in the ASEAN Region)

- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- พ.ศ. 2547 เริ่มให้บริการศูนย์บริการช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤตจากความรุนแรง (One Stop Crisis Center : OSCC) ซึ่งเป็นศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นในโรงพยาบาลเครือข่ายทั่วประเทศ
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 (6) ระบุว่า... เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ...
- พ.ศ. 2550 มีการแก้ไขประมวลกฎหมายหมายอาญา มาตรา 276 เป็น... สามีข่มขืนภรรยาถือว่าเป็นความผิดทางอาญา...
- พ.ศ. 2550-2551 มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสาระสำคัญคือ
 - การสอบปากคำผู้เสียหายเด็กในคดีทางเพศ ให้สอบปากคำโดยทีมสหวิชาชีพ
 - การสอบปากคำผู้เสียหายหญิง ต้องใช้พนักงานสอบสวนหญิง เป็นผู้สอบสวน หากไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการสอบปากคำได้
- พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

1.2 สถานการณ์ปัจจุบัน...ผู้หญิงก็ยังเข้าถึงความยุติธรรมได้ยาก

ปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงทางเพศในประเทศไทยยังคงมีให้เห็นอย่างต่อเนื่องและนับวันจะเพิ่มความรุนแรงขึ้น โดยจะเห็นได้จากสถิติการให้บริการของศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง พบว่าในปี พ.ศ. 2550 มีผู้หญิงและเด็กเข้ารับการช่วยเหลือจากศูนย์ได้ถึงเป็นจำนวน 19,067 คน เฉลี่ยวันละ 52 คน แต่ในปี พ.ศ. 2556 การกระทำความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็น 31,866 คน หรือเฉลี่ย 87 คนต่อวัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติของหน่วยงานความรุนแรงทางเพศจะมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น แต่ผู้ที่ประสบกับความรุนแรงทางเพศมักเลือกที่จะไม่แจ้งตำรวจ หรือนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยจากสถิติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2556 มีบันทึกการแจ้งเหตุคดีความรุนแรงทางเพศต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียง 3,273 คดี เท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เสียหายไม่กล้า กลัวเสียชื่อเสียง ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรม รวมไปถึงบริบทของสังคมที่มีได้เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมให้ผู้เสียหายกล้าออกมาแจ้งความ (รายงานประจำปี 2557 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย)

จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรง และเข้ารับบริการในศูนย์พึ่งได้					
ปี	เด็กถูกกระทำรุนแรง	สตรีถูกกระทำรุนแรง	เด็ก-สตรีถูกกระทำรุนแรง	เฉลี่ยการถูกทำร้าย (ราย/วัน)	
2550	9598	9469	19067	52	
2551	13036	13595	26631	73	
2552	12359	11140	23499	64	
2553	13160	12554	25714	70	
2554	11492	11074	22566	62	
2555	9703	10869	20572	56	
2556	19229	12637	31866	87	
2557	6333	7666	13999	38	
2558	10712	13265	23977	66	
2559			20018	55	
หมายเหตุ : ปีงบประมาณ 2557 มีการใช้โปรแกรม OSCC ความคู่ทำให้สถิติคาดเคลื่อนต่ำกว่าปกติ					
ที่มา : สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข					

สถิติจากตารางข้างต้น บ่งชี้ว่าสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและสตรียังอยู่ในระดับสูง แม้มีการปรับปรุงกฎหมายและกลไกที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหลายครั้ง แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้หญิงยังไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560 รัฐบาลไทยได้นำเสนอรายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ หรืออนุสัญญา CEDAW ที่สำนักงานองค์การสหประชาชาติ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ภายหลังจากการนำเสนอของรัฐบาลไทย คณะกรรมการ CEDAW ได้แสดงข้อกังวลถึงโอกาสการเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาของผู้หญิง โดยเฉพาะคดีความรุนแรงทางเพศ ซึ่งกฎหมายยังมีข้อจำกัดและเจ้าหน้าที่ยังขาดความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ จากนั้นคณะกรรมการฯ ได้เสนอแนะให้รัฐบาลไทย

- ลดความซับซ้อนในการเข้าถึงกองทุนยุติธรรม
- ปรับแก้กฎหมาย เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่กำหนดให้ทุกขั้นตอนมีการไกล่เกลี่ยที่จะเป็นการเพิ่มแรงกดดันให้ฝ่ายหญิงยอมความ
- เพิ่มจำนวนบุคลากรผู้หญิงในกระบวนการยุติธรรม
- จัดอบรมบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้เข้าใจความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ และ
- อบรมเพิ่มความรู้เรื่องอนุสัญญา CEDAW แก่คณะกรรมการ CEDAW และข้อแนะทั่วไปให้แก่ผู้พิพากษา อัยการ นักกฎหมาย ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

1.3 กระบวนการยุติธรรมที่ต้นทาง...กลไกตำรวจกับผู้หญิง

กระบวนการยุติธรรมที่ต้นทาง หรือกลไกตำรวจ มีบทบาทสำคัญต่อสังคมในฐานะที่เป็นกลไกอำนวยความสะดวกยุติธรรมเบื้องต้นและปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกกลุ่ม ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนางานตำรวจให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยเน้นความสำคัญของการให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ยึดหลักนิติธรรม ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ไม่เลือกปฏิบัติ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โปร่งใสและตรวจสอบได้ หลายประเทศได้ริเริ่มพัฒนามาตรการและกลไกใหม่ ๆ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ดีขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับประชาชนกลุ่มเปราะบางเฉพาะด้วย เช่นผู้หญิง เนื่องจากตระหนักถึงข้อเท็จจริงว่าผู้หญิงเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของสังคม มีปัญหาและความต้องการความยุติธรรมที่แตกต่างจากผู้ชาย แต่โครงสร้างองค์กรตำรวจ วิธีการปฏิบัติงาน รวมทั้งบุคลากร ยังมีลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมแบบผู้ชาย และไม่เอื้อต่อการตอบสนองต่อความต้องการความยุติธรรมของผู้หญิง

การทำหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มได้ตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว เป็นการส่งเสริมสถานภาพและความชอบธรรมขององค์กร

เอกสารสรุปสาระสำคัญเชิงนโยบายของ UNDP ร่วมกับ UNIFEM เรื่องการปฏิรูปตำรวจที่คำนึงถึงมิติหญิงชายในสังคมหลังความขัดแย้ง (Gender Sensitive Police Reform in Post Conflict Societies) กล่าวว่า องค์กรประกอบสำคัญขององค์กรตำรวจที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เป็นมิตรกับผู้หญิงหรือสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้หญิงได้มากขึ้น ได้แก่

- ภารกิจสำคัญขององค์กร อาชญากรรมหรือความรุนแรงต่อผู้หญิง ได้รับการตระหนักว่าเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรหรือไม่ โดยสะท้อนอยู่ในนโยบาย แบบแผน และยุทธศาสตร์การทำงานขององค์กร

- แนวทางปฏิบัติ แรงจูงใจ มาตรการ ในการทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหรือไม่ เช่น หน่วยงานเฉพาะคดีอาชญากรรมต่อผู้หญิง สถานีตำรวจผู้หญิง การจัดสรรงบประมาณต่อต้านอาชญากรรมทางเพศ รางวัลจากการปฏิบัติ
- องค์ประกอบของบุคลากร ต้องมีความสมดุลของหญิงชาย ทั้งระดับปฏิบัติและระดับตัดสินใจ กล่าวคือ ต้องรับสมัครผู้หญิงเข้ามาทำงานให้มากขึ้น มีมาตรการในการรักษาและส่งเสริมบุคลากรผู้หญิง
- ระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิผลในรูปแบบต่างๆ เช่น คณะกรรมการตรวจสอบงานตำรวจ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการประสานงานระหว่างตำรวจกับชุมชน การจัดเวทีปรึกษาหารือสาธารณะระหว่างตำรวจกับองค์กรจากภาคสังคม เป็นต้น

มาตรการบางอย่างสังคมไทยมีการริเริ่มนำมาประยุกต์ใช้แล้ว เช่น พนักงานสอบสวนหญิงมีมานานมากกว่า 20 ปี แต่จนถึงปัจจุบันจำนวนพนักงานสอบสวนหญิงทั่วประเทศมีเพียงกว่า 400 คน ในขณะที่สถานีตำรวจทั่วประเทศมีจำนวนเกือบ 1,500 แห่ง และผู้หญิงในประเทศไทยยังมีปัญหาในการเข้าถึงความยุติธรรมในชั้นงานสอบสวน ดังที่กล่าวถึงข้างต้นว่ายังมีผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงจำนวนมากตัดสินใจไม่แจ้งความกับตำรวจ ส่วนผู้ที่ตัดสินใจแจ้งความมักดำเนินการโดยได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านการคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็ก

1.4 วัตถุประสงค์

รวบรวมปัญหาและความต้องการของผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัวในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของตำรวจ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะในการปฏิรูปตำรวจให้มีความเป็นมิตรกับผู้หญิง

1.5 ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา

ผู้ที่มีส่วนร่วมที่ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ ที่มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม บ้านพักฉุกเฉิน และโรงพยาบาลตำรวจ มีส่วนร่วมให้บริการและให้ความช่วยเหลือ จำนวน 11 กรณี

2) เจ้าหน้าที่ อาสาสมัครทนายความ และอาสาสมัครผู้ผ่านพ้นของมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม และเจ้าหน้าที่บ้านพักฉุกเฉิน ที่เข้าร่วมบริการและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ

3) บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิต (LPN) กลุ่มทำทาง สมาคมส่งเสริมสิทธิชุมชนเพื่อการพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา เจ้าหน้าที่จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว) พนักงานสอบสวนหญิง กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 กลุ่ม งานสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลตำรวจ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมและกฎหมาย

1.6 วิธีการศึกษา

ผู้ดำเนินการได้กำหนดขอบเขต และขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1) **ขอบเขตของการศึกษา** การศึกษานี้เป็นการรับฟังเสียงสะท้อนปัญหาในการติดต่อกับกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง และความต้องการในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ

2) **ขั้นตอนในการศึกษา** การศึกษาครั้งนี้ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมร่วมกับมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) ดำเนินการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง ตามขั้นตอนดังนี้

- (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการรับฟังเสียงผู้ประสบปัญหา ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน ระหว่างวันที่ 17 – 18 มิถุนายน 2560 ณ โรงแรมฮิล กรุงเทพมหานคร เพื่อทบทวนปัญหาการเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง และรับฟังข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง จากผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ
- (2) การประชุมเชิงปฏิบัติการนำเสนอเสียงผู้ประสบปัญหา ระยะเวลา 1 วัน วันที่ 13 กรกฎาคม 2560 ณ โรงแรมสุโกศล กรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอปัญหาการเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง รับฟังข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง การทบทวนความก้าวหน้าด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ การอภิปรายทางวิชาการ และการรับฟังความคิดเห็น และนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนากลไกงานตำรวจ จากผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ นักวิชาการ

และผู้มีส่วนร่วมในการบริการผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ

- (3) ดำเนินการจัดทำร่างรายงาน
- (4) นำเสนอผลการศึกษา โดยการจัดเวทีสาธารณะ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 เนื่องในโอกาสเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

2. เรื่องเล่าจากผู้เสียหาย

กรณีศึกษา : ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการส่งเสียง บอกเล่าเรื่องราว ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษา ปัญหาและความต้องการของผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทางในชั้นสอบสวนของตำรวจ ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้ประสบปัญหา (สมาชิกบ้านพักฉุกเฉิน สมาชิกโรงเรียนธัมมิ์ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม และผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลตำรวจ

1.1 ในฐานะผู้เสียหาย คดีความรุนแรงทางเพศ คดีพรากผู้เยาว์ คดีพยายามฆ่า คดีความรุนแรงในครอบครัว คดีถูกทำร้ายร่างกาย คดีถูกล่อลวงค้าประเวณี คดีข่มขืน คดีกักขังหน่วงเหนี่ยว

1.2 ในฐานะผู้ต้องหา คดีหญิงฆ่าสามี

2. ครอบครัวผู้ประสบปัญหา ได้แก่ พ่อ แม่ พี่สาว คนรัก

กรณีศึกษา : การเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของตำรวจ

2.1 คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

กรณีศึกษาที่ 1 : คดีอนาจาร ทำร้ายร่างกาย และล่อลวงค้าประเวณี

เหตุการณ์เกิดขึ้นในปี 2558 ผู้ประสบปัญหาทำงานเป็นพริตตี้ได้รับการว่าจ้างให้ไปทำหน้าที่เอนเตอร์เทนลูกค้าเพื่อสร้างสีสัน พุดคุยสร้างความสนุกสนาน เล่นเกม ร้องเพลง ในระหว่างทำหน้าที่ผู้ว่าจ้างพยายามลวนลาม เมื่อไม่ยินยอม จึงใช้กำลังทำร้ายร่างกาย และรุมทำร้าย

• เรื่องเล่าจากผู้เสียหาย

เคยไปสถานีตำรวจเพื่อแจ้งความเรื่องที่ได้รับบาดเจ็บหายถูกล่อลวงค้าประเวณีจากนายจ้างที่เป็นผู้มีอิทธิพลพยายามจะข่มขืนแต่ไม่สำเร็จ ถูกทำร้ายร่างกายจนตนเองจมูกหัก ผมหูลุด บอบช้ำทั้งร่างกายและสภาพจิตใจ ไปแจ้งความดำเนินคดี ตำรวจที่รับเรื่องทำงานล่าช้า ตลอดระยะเวลา 8 เดือน คดีไม่คืบหน้า ทำให้ต้องหาหลักฐานและติดตามเอกสารด้วยตนเอง ตำรวจพลักความรับผิดชอบให้หน่วยงานอื่น ซึ่งแรก ๆ ครอบครัวยังไม่ทราบเรื่องเพราะไม่อยากบอก กลัวพ่อแม่เสียใจ แต่สุดท้ายก็บอกแม่ แม่ก็เสียใจที่เกิดเรื่องแบบนี้

ย้อนไปเมื่อปี 2557 เกิดเหตุการณ์ครั้งนั้นร้องให้ตลอดเวลา ไม่กล้ามองหน้าใคร ตนเองทำงานเป็นพริตตี้และถูกล่อลวงไปค้าประเวณีโดยที่ไม่ได้ยินยอม เมื่อขัดขืนจึงโดนทำร้ายร่างกาย โดยนายจ้างเป็นผู้มีอิทธิพลและมีชื่อเสียงทางด้านสื่อ ซึ่งก่อนนั้นได้ตกลงกับโมเดลลิงรับจ้างไปเอนเตอร์เทนแขก ไม่มีอะไรที่เสื่อมเสีย ให้แขกสนุกกับเกมเท่านั้น แต่สุดท้ายไม่เป็นไปตามข้อตกลง กลับถูกหลอกมาขายบริการ พบว่าในงานนั้นมีนางแบบอีก 2 คน มีผู้ชาย 5 คน ผู้หญิง 3 คน ในงานมีการดื่มสุราร่วมด้วย แต่ตัวเองไม่ได้ดื่ม จนกระทั่งเวลา 00.30 น. มีผู้ชายคนหนึ่งพยายามเข้ามากอด ขอมีเพศสัมพันธ์ด้วย และพุดจาลวนลาม เมื่อขัดขืนจึงโดนทำร้ายร่างกาย โดนรุมล้อม ปาขวด ปาแก้ว และพยายามผลักเข้าไปในห้องน้ำ ตนเองพยายามหนี แต่มีผู้ชาย 5 คนล้อมกักตัวไว้พร้อมมีเสียงด่ามาเป็นระยะ ๆ สุดท้ายมีคนทำขวดปากฉลามจะแทงตนเอง ตอนนั้นคิดว่าตัวเองต้องตายแน่ ๆ ตอนนั้นตั้งสติได้พยายามพุดจาหว่านล้อม

และใช้การกดขี่เพื่อให้อีกฝ่ายอารมณ์อ่อนลง ช่วงเวลานั้นตนเองพยายามหนี แล้วก็ตะโกนถามผู้ชายที่ยืนอยู่ว่าไม่ห้ามเพื่อนเลยหรือที่ทำแบบนี้ แต่กลับไม่เป็นผล จึงคิดหาหนทางเอาตัวรอด สุดท้ายหนีออกมาได้ในที่สุด

เมื่อหนีออกมาได้ก็ไปแจ้งความในสถานนั้นเลย แจ้งความเวลาประมาณตี 3 ที่สถานีตำรวจ แต่ไม่มีการส่งตัวไปตรวจร่างกายแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ตนเองบอกไปว่าโดนทำร้ายมา ตำรวจเพียงแค่ลงบันทึกประจำวันไว้เท่านั้น ไม่มีการแจ้งสิทธิอะไรให้รับทราบเลย ซึ่งมารู้ภายหลังว่าที่จริงต้องตรวจร่างกายก่อนเพื่อเป็นหลักฐานประกอบ จากนั้นก็ไปตรวจร่างกายด้วยตนเองที่โรงพยาบาล จากนั้นนำไปตรวจร่างกายไปให้ตำรวจและใช้เวลานัดสอบหลายเดือนกว่าจะนัดสอบปากคำ

ตลอดระยะเวลาไม่ได้รับความร่วมมือจากตำรวจ ตำรวจไม่ให้คำแนะนำ ไม่แจ้งสิทธิที่ควรรู้ หรือควรได้รับทราบ รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ตนเองต้องหามาประกอบเกือบทั้งหมด เมื่อมอบหลักฐานให้ก็ทำเอกสารหาย ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากดำเนินคดี จนคิดย้อนกลับไปกับสิ่งที่เจอก็ทำให้ต้องสู้ เพราะคิดว่าคนทำผิดต้องได้รับโทษ จึงไม่กลัว และต้องเอาคนผิดมาลงโทษให้ได้

หลังแจ้งความดำเนินคดี เรื่องเจ็บหายไปเกือบปี จึงติดต่อไปยังองค์กรสตรีแห่งหนึ่ง และได้คำแนะนำว่าให้ติดต่อมายังอาสาสมัครมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมเพื่อติดตามความก้าวหน้าของคดี จึงโทรมาปรึกษาและนัดพบพูดคุยกับอาสาสมัครมูลนิธิฯ เพื่อเดินทางไปขอให้มีการดำเนินคดีโดยเร็ว เนื่องจากคู่กรณีเป็นคนมีอิทธิพล

กรณีศึกษาที่ 2 : คดีโทรมหญิง

เมื่อเด็กหญิงวัย 15 ปี ถูกชายกลุ่มหนึ่งข่มขืนกระทำชำเรา มีลักษณะเป็นการโทรมหญิง ผู้ต้องหาเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่

• เรื่องเล่าจากผู้เสียหาย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตนเองเสียหายด้านร่างกาย จิตใจ เสียใจ ไม่คิดว่า จะเกิดกับตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นไม่อยากให้แม่เสียใจ ซึ่งตนเองได้โดนทำร้าย พอกลับบ้านเจอแม่ ก็ได้สอบถามว่าไปโดนอะไรมา ก็บอกไป เพราะสภาพ ร่างกายตอนนั้นบอบช้ำมาก

ในที่สุดก็ไปแจ้งความเอาผิด แต่ก็ไม่เคยรู้สิทธิที่ได้มาก่อน เมื่อเกิด เหตุการณ์แบบนี้ต้องทำอะไร มีสิทธิอะไรบ้าง ซึ่งโรงเรียนก็แนะนำให้ผู้ปกครอง ไปแจ้งความ ไปพบตำรวจที่สถานีตำรวจแห่งหนึ่ง มีทั้งตำรวจหญิงและตำรวจ ชายระดับผู้หมวด เมื่อไปพบตำรวจก็พาไปทำแผนที่เกิดเหตุ พิสูจน์หลักฐาน โดยไม่แจ้งรายละเอียดใดๆ เลย ไม่แจ้งสิทธิ ไม่แนะนำ โดยวันที่ไปแจ้งความ สภาพร่างกายก็ไม่พร้อมมากนัก ในความคิดตอนนั้นคิดว่าน่าจะพาตนเอง ไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจร่างกายก่อน แต่กลับพาไปโรงพยาบาลหลังจากพิสูจน์ หลักฐานเรียบร้อยแล้ว

วันหนึ่งได้ไปเจอคนร้ายที่กระทำกับตนเอง ในระหว่างที่ไปเดินซื้อของ ที่ร้านสะดวกซื้อ เจอกับผู้ต้องหาตอนมาจอดรถหน้าร้านสะดวกซื้อ ช่วงเวลานั้น เกิดอาการสั่น กลัว จึงตัดสินใจวิ่งไปอยู่ที่คนเยอะๆ จากนั้นคนที่ทำร้ายตนเอง ก็ขับรถหนีไป

หลังจากเจอกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทำให้ตนเองรู้จักวิธีการ วางตัว และอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ่งที่กลัวให้ได้ ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ตอนอายุ 15 ปี คดีเพิ่มขึ้นศาลตอนอายุ 17 ปี และความกลัวอีกอย่างคือเมื่อ มีหมายศาลไปถึงผู้ต้องหาแล้วจะโกรธ กลัวว่าฝ่ายนั้นจะตามมาฆ่า ทำให้เวลา ออกจากบ้านต้องอยู่ในที่มีคนจำนวนมาก ไปที่ไหนต้องบอกพ่อแม่ ให้ทราบ ให้ มีคนรับรู้ ต้องระวังตัวเอง มีสติ เวลาไปโรงเรียนจะไม่ออกนอกเส้นทาง ซึ่งขณะ นี้สิ่งที่กลัวและกังวลใจมากคือ กลัวว่าคดีไม่คืบหน้า เพราะเจอตำรวจที่เรียกเงิน

เสียงแม่ผู้เสียหาย

ตอนนั้นเห็นสภาพลูกสาวจึงถามว่าเกิดอะไรขึ้น พอทราบก็พาลูกไปแจ้งความตำรวจจน ลาดพร้าว เมื่อไปแจ้งความตำรวจจะไม่รับแจ้งความเพราะอยู่นอกพื้นที่ที่เกิดเหตุ ก็เข้าใจว่าบ้านอยู่เขตลาดพร้าวอยู่ใกล้สน.ลาดพร้าวมากกว่า ถ้าไม่รับเรื่องแล้วใครจะทำคดีให้ จึงไปขอร้องผู้ใหญ่ให้ช่วยและเดินเรื่องให้ จากนั้นตำรวจก็รับทำคดีให้ และไปที่เกิดเหตุ พาลูกไปตรวจร่างกาย โชคดีคือตนเองรู้จักกับตำรวจและคอยเป็นที่ปรึกษา มีสหวิชาชีพมาดูแล แต่หลังจากนั้น 8 เดือนผ่านมายังจับคนร้ายไม่ได้ ทั้งๆ ที่หลักฐานครบ รู้ตัวกลุ่มคนร้าย ซึ่งสิ่งที่อยากพูดคือตำรวจไม่จับคนร้าย ทั้งๆ ที่คนร้ายอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด แต่ปัจจุบันนี้ตนเองและลูกได้ย้ายบ้านไปอยู่ที่อื่นแล้ว ไม่อยากให้ลูกอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ๆ เจอกับคนร้ายอีกแต่ทำอะไรไม่ได้ แต่ก็ต้องสู้เพื่อลูก จึงไปร้องทุกข์ที่ศูนย์ราชการ ซึ่งจะมีศูนย์ช่วยเหลือด้านทนาย มีศูนย์ฟังได้ๆ ของโรงพยาบาลตำรวจ จึงบอกรายละเอียดไปและได้รับการช่วยเหลือ และไปติดตามเรื่องที่โรงพักกว่า 10 ครั้ง ตอนนั้นเรื่องถึงศาล คนร้ายจาก 7 คน จับได้ 6 คน แต่ได้ประกันตัวหมด

กรณีศึกษาที่ 3 : คดีข่มขืนกระทำชำเรา ทำร้ายร่างกาย และกักขังหญิงเหนียว (คดีความผิดเกี่ยวกับเพศระหว่างผู้ชายกับผู้ชาย)

วัยรุ่นชายที่รู้จักกับผู้ชายคนหนึ่งผ่านแอปพลิเคชัน จากนั้นได้นัดหมายกันกินข้าวเพื่อจะพบกัน ในวันนั้นผู้ชายคนนี้ก็ออกอุบายชวนขึ้นไปเอาของบนห้อง เมื่อไปถึงห้องก็ถูกข่มขืนกักขังหญิงเหนียว เมื่อไปแจ้งความ ตำรวจกลับมองว่าเป็นเรื่องตลก ไม่เห็นจะมีอะไรเสียหาย และรับแจ้งว่าเป็นข้อหาทำร้ายร่างกาย

• เรื่องเล่าจากผู้เสียหาย

ย้อนเหตุการณ์ไปคือ ตัวเองโดนคู่อริยัดโทรศัพท์ไปเพื่อติดตามว่าอยู่ตรงไหน ซึ่งเรารู้จักกันผ่านแอปพิเคชั่นหาเพื่อนคุย หลังจากถูกทำร้ายร่างกาย

และถูกข่มขืน ก็ไปแจ้งความเพื่อดำเนินคดี แต่ตำรวจไม่รับฟัง ไม่สนใจดำเนินคดีเพียงถูกทำร้าย เพราะเห็นบาดแผลเล็กน้อย ทำแค่เพียงเรียกคู่กรณีมาสอบถาม ปรับ 200 บาท

หลังจากนั้น 7 วัน ตำรวจให้ไปตรวจร่างกายเพิ่มเติมที่โรงพยาบาลตำรวจ เราได้ให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าผู้ก่อเหตุอยู่ที่ไหน ทำงาน และเรียนที่ไหน แต่ตำรวจไม่สนใจ กลับบอกทำไมไม่ปล่อยเค้าไป ทั้งที่เรเป็นผู้เสียหาย กลับจะไม่รับแจ้งความอีก และตำรวจได้กล่าวว่ามีเหตุการณ์คล้ายกับที่เกิดกับกรณีของผู้หญิงที่คุยผ่านแอปพลิเคชัน และโดนหลอกมาข่มขืน “เค้าใจจริง ๆ” ทำให้ตนเองรู้สึกว่าการไม่ตำรวจพุดจาแบบนี้กับผู้เสียหาย ไม่ให้กำลังใจและยังไม่ให้เกียรติอีกด้วย

ในด้านคดีขณะนี้ได้สอบปากคำไปแล้ว แต่ก็ยังเงิบ แต่สิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าตำรวจช้ากว่าที่ไม่ดี คือ ตอนสอบปากคำตนเองตำรวจได้ถามและบอกว่าคุณเต็มใจไปหาเค้าเอง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเราสมยอม เพราะครั้งแรกตนเองไม่ได้ไปตามนัด ส่วนครั้งที่สองฝ่ายนั้นมีของมาฝาก ทำให้ไปพบเพราะเกรงว่าถ้าไม่ไปจะเสียน้ำใจ และเจอกันก็แค่พูดคุยทำความรู้จักกันธรรมดาเท่านั้น แต่ตำรวจไม่เชื่อ ไม่ดำเนินคดีให้ และลงแค่วันที่ประจำวันว่า “ทำร้ายร่างกาย” ทำให้ตนเองสงสัยว่าทำไมไม่ออกหมายว่า “โดนข่มขืน”

กรณีศึกษาที่ 4 : คดีพรากรผู้เยาว์/ข่มขืนกระทำชำเรา

นักเรียนหญิงอายุ 15 ปี รู้จักกับผู้ชายอายุ 30 กว่าปีผ่าน Facebook (เฟซบุ๊ก) และถูกล่อลวงไปข่มขืนที่โรงแรม เกิดการกระทำหลายครั้ง หลายสถานที่ เมื่อไปแจ้งความตำรวจก็โยนเรื่องท้องที่แจ้งความ

- เรื่องเล่าจากผู้เสียหาย

“ตอนที่เกิดเหตุอายุ 15 ปี ตอนนี้ 17 ปี ตอนที่มิเรื่อง ปรีกษารุ่นพี่ผู้ชาย

ไม่บอกคนในครอบครัว เพราะกลัวแม่ตำ แต่แม่ก็โกรธ ด่าจริง ๆ หลังทราบเรื่อง ตอนเกิดเหตุจำสถานที่เกิดเหตุไม่ได้ แม่พาไปแจ้งความที่สถานีตำรวจใกล้บ้าน เพราะเข้าใจว่าหากเกิดเหตุต้องไปแจ้งในท้องที่ที่เราอาศัยอยู่ โดยไม่รู้ว่า ต้องไปแจ้งที่สถานีตำรวจที่เกิดเหตุ จากนั้นจึงไปแจ้งความที่สถานีตำรวจซึ่งเป็นพื้นที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจบอกให้ไปแจ้งที่สถานีตำรวจใกล้บ้าน เพราะพ่อแม่ไม่ได้จดทะเบียนกัน สิทธิการเลี้ยงดูลูกต้องเป็นของแม่ ต้องไปแจ้งความที่สถานีตำรวจใกล้บ้าน และยังบอกอีกว่า **“ผมก็เรียนมาให้ไปบอกตำรวจที่ สน...(ใกล้บ้าน) ว่าต้องไปแจ้งที่ใกล้บ้าน..... บอกเป็นตำรวจก็เรียน เหมือนกันมา ตามตำราเป็นแบบนี้”** ทำให้ตนเองสับสน

นอกจากนี้ ในการทำคดี ตำรวจทำงานล่าช้า เช่น พิมพ์หมายให้ล่าช้า ไปตั้งแต่บ่าย 3 ถึง 6 โมงเย็น ให้นั่งรอนานมากโดยไม่ชี้แจงว่าติดขัดหรือล่าช้า เพราะเหตุใด บอกเพียงกระดาดษหมด โน้ตบุ๊กไม่ดี ในความหมาย คือ “อยากได้เงิน” กว่าเราจะได้ออกสารจากสน.....(ที่เกิดเหตุ) ไปสน.....(ใกล้บ้าน) ก็มีดีแล้วสน.....(ใกล้บ้าน) ก็รับเอกสารและส่งตัวไปตรวจที่โรงพยาบาลตำรวจ แต่ก็ไม่ได้ทำเรื่องต่อให้ ตรวจเสร็จก็โยนเรื่องไปที่ สน..... เกิดเหตุเหมือนเดิม และชี้แจงว่าที่เกิดเหตุมี 4 ที่ คือ สน.ปทุมวัน และอีก 3 ที่แถว ๆ รังสิต ตำรวจ ก็บอกว่าถ้าแจ้งที่ปทุมวันก็ทำได้แค่คดีเดียวคือพรากผู้เยาว์ ถ้าต้องการได้ทุกคดี ให้ไป สน.บางบอน ทำให้ตนเองสับสน ต้องเสียเวลามากในการเดินเรื่อง และบอกอีกว่าถ้าจะไปแจ้งที่สน.บางบอนก็ต้องบอกว่าเคยมาแจ้งที่นี่ ถ้าเป็นแบบนั้นก็ต้องเริ่มใหม่ตั้งแต่แรก ต้องตรวจร่างกายใหม่ ก็เลยแจ้งที่ปทุมวัน เหมือนเดิมเพราะเสียเวลามากแล้ว หลังจากนั้นได้เจอเจ้าหน้าที่ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมเข้ามาช่วยชี้แนะและประสานหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ

ในการมาพูดคุยและร่วมแลกเปลี่ยนครั้งนี้ เต็มใจที่จะคุยเพราะเล่าประสบการณ์ในการป้องกันและดูแลตัวเอง เรื่องนี้เป็นเรื่องใกล้ตัว ปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญ โรงเรียนไม่เคยสอนว่าถ้าเกิดเหตุการณ์สุ่มเสี่ยงแบบนี้ ต้องทำอะไร กระบวนการต่าง ๆ ก็ไม่เคยสอน ผู้หญิงเป็นเพศที่เสียเปรียบ ต้องเอาตัวรอดในสังคมให้ได้ **“หากนำประสบการณ์ที่เจอนำมาเป็นกำลังใจ**

และบทเรียนให้กับผู้อื่นได้ก็ยินดี และขอให้ส่งต่อเสียงสะท้อนในวันนี้ไปถึงตำรวจได้จริงๆ คิดว่าบ้านเมืองเราควรจะให้ความสำคัญเรื่องนี้ เพราะสถานศึกษาของประเทศนี้ก็ไม่เคยสอนวิธีการเอาตัวรอด ไม่เกิดประโยชน์และไม่ได้สอนเราเลย”

เสียงแม่ผู้เสียหาย

เมื่อเกิดเหตุการณ์กับลูก แม่ทำใจไม่ได้ แต่คิดไม่ถึงว่าลูกจะเข้มแข็งขนาดนี้ จิตใจสู้ ลูกเข้มแข็งขึ้น แม่พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ตำรวจช่วยลูก ไม่ยอมบอกว่าขาดสถานที่ในการแจ้งความ ทำให้คดียืดเยื้อ เจ็บหายไม่ตามเรื่องให้ เกิดความล่าช้า บอกเพียงว่าให้เราใช้ชีวิตตามปกติไม่ต้องเครียดเที่ยวตามให้ แต่เรื่องก็เจ็บหายตลอด จนได้รับคำแนะนำจากมูลนิธิ ได้ช่วยตามเรื่องจากตำรวจให้ และได้รับคำตอบว่าที่เรื่องยังไม่ไปถึงไหนเพราะข้อมูลขาดสถานที่ จากนั้นเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ได้ให้ลูกสาวเล่าและย้อนรอยเหตุการณ์เพื่อค้นหาสถานที่ตามที่ลูกบอก โดยนั่งแท็กซี่ไปตามสถานที่ต่างๆ ตามที่ลูกบอกเพื่อให้ได้สถานที่เกิดเหตุแน่ชัด ถ่ายรูปมาให้ลูกดูว่าใช่หรือไม่

การที่ตำรวจสอบปากคำบ่อยเกินไป ทำให้ไม่อยากพูดเรื่องเดิมๆ ซ้ำๆ เหมือนเอาเรื่องตัวเองมาประจาน รู้สึกอาย เบื่อ ไม่อยากไปตามคดี แต่ตนเองไม่ยอมพยายามตามเรื่องให้ถึงที่สุด รู้สึกดีขึ้นเมื่อคดีถึงศาลเพราะเริ่มมีความหวัง แต่ยังคงกังวลใจเรื่องสถานที่เกิดเหตุได้ไม่ครบ กลัวว่าผู้ต้องหาจะได้รับโทษน้อย

ตอนนั้นคนร้ายมีการคุกคาม โทรมหาลูกสาวตลอดเวลา จะไปแจ้งความเพิ่ม แต่สน.ปทุมวันไม่รับแจ้งความเพิ่มให้ จึงไปแจ้งที่สน.บางบอน ตำรวจไม่พยายามสืบเสาะสถานที่ให้ และไม่บอกว่าต้องการข้อมูลอะไรเพิ่ม

กรณีศึกษาที่ 5 : คดีล่วงละเมิดทางเพศเด็กหญิงอายุ 3 ขวบ

เสียงแม่ผู้เสียหาย

ลูกสาวออกไปเล่นนอกบ้านและกลับมาอาบน้ำ มาบอกแม่ว่าตัวเองเจ็บ

ที่บริเวณอวัยวะเพศ รู้สึกแสบมาก แม่เลยถามว่าไปทำอะไรมา ลูกบอกถุงทำ และทำซ้ำไปที่อวัยวะเพศ ลูกบอกว่าแสบมาก ตอนนั้นทำอะไรไม่ถูก รีบอาบน้ำล้างให้ลูก จากนั้นมีคนข้างบ้านบอกให้พาลูกไปโรงพยาบาล ครั้งแรกไปที่โรงพยาบาลหัวเฉียวเพื่อตรวจร่างกาย ทางโรงพยาบาลหัวเฉียวก็แนะนำให้ไปโรงพยาบาลตำรวจ ทางโรงพยาบาลตำรวจก็ให้ไปแจ้งความก่อนจึงจะตรวจร่างกายได้ และบอกต้องไปแจ้งความก่อน จึงต้องไปแจ้งความตอน 21.00 น. ไปถึงโรงพยาบาลตำรวจ 23.00 น. กว่าจะเดินเรื่องเสร็จที่โรงพัก กลับมาที่โรงพยาบาล เวลา 01.00 น. ตรวจร่างกายเสร็จประมาณ 04.00น. ขณะนี้ยังไม่สอบปากคำ ตำรวจแจ้งว่าหลักฐานยังไม่พอ ซึ่งตำรวจบอกว่าเด็กเข้าไปที่ร้านนั้นเองหรือเปล่า? ตนเองก็บอกว่ามีกล้องวงจรปิดเป็นหลักฐานได้ แทนที่จะรีบดำเนินการให้ ตำรวจกลับเลื่อนออกไปอีก 2 สัปดาห์ บอกคดีมีเข้ามามาก ต้องทำตามขั้นตอน ตอนนี้ลูกสาวบอกกลัว ไม่กล้าไปที่นั่นอีก

เสียงพ่ผู้เสียหาย

ตอนไปแจ้งความ ตำรวจออกใบแจ้งความช้า ถามวทวนไปมา ไปถึงตอนเที่ยงคืน มีตำรวจปฏิบัติหน้าที่เพียง 1 นายเท่านั้น ใช้เวลาสอบปากคำ 3 ชั่วโมง ทำให้น้ำเอกสารไปมอบตรวจในการตรวจร่างกายไปโรงพยาบาลเพื่อตรวจลูกได้ช้า

กรณีศึกษาที่ 6 : ลูกชายถูกล่วงละเมิดจากพระสงฆ์

เสียงแม่ผู้เสียหาย

ตนเองมีลูก 1 คน คาดหวังกับลูกชายว่าอยากให้เป็นเด็กดี เชื่อฟังพ่อแม่ แต่ไม่คิดว่าเหตุการณ์ร้ายแรงจะเกิดขึ้นกับลูกตัวเอง โดยผู้กระทำเป็น “พระ” เมื่อปี 2551 ตนเองได้รู้จักวัดที่มีชื่อเสียง และรู้จักกับครูบาท่านนี้ นับถือมาก จึงตัดสินใจไปถือศีลอยู่ที่วัด พระท่านนี้ก็ทักว่าลูกจะมีเคราะห์

ต้องให้ลูกบวช ซึ่งตอนนั้นคัดค้านเพราะกำลังเรียน ม.1 จึงขอเลื่อนไปเป็นช่วงปิดเทอมแทน ตอนนั้นลูกอายุ 13 ปี ขอเลื่อนแต่ไม่เป็นผล สุดท้ายก็ได้บวชและบอกว่าจะส่งให้เรียนทุกอย่าง ลูกบวชเรียนผ่านไป 1 ปีครึ่ง ตอนนั้นตนเองก็บวชเป็นชีอยู่วัดเพื่อที่จะดูแลลูกชายด้วย จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรับไม่ได้คือ มีเด็กที่บวชอยู่ที่วัดหนีออกจากวัดแล้วได้เล่าให้แม่เขาฟังว่าถูกพระล้วงละเมิดทางเพศ แล้วแม่เด็กคนนั้นก็มาถามตนเองว่าลูกโดนแบบเดียวกันหรือไม่ ก็ได้ไปตามลูกชายซึ่งวันนั้นเป็นวันเกิดลูกด้วย ทำให้ทราบเรื่องราวลูกตนเองก็โดนกระทำความรุนแรง ตนเองก็ได้แต่ขอโทษลูกและกอดลูก จากนั้นก็จะไปแจ้งความดำเนินคดี ลูกชายบอกไม่อยากแจ้งความเพราะเกรงกลัวอิทธิพล เขามีเงิน ลูกศิษย์ก็มีแต่คนใหญ่โต จนตนเองต้องโกหกลูกว่ามาซื้อปรีนเตอร์ แต่ที่จริงคือมาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิฯ และได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้แนะนำให้แจ้งความเพื่อเอาผิดให้ถึงที่สุด ก็ได้แต่บอกลูกว่าเป็นแค่ฝันร้าย ต้องสู้และผ่านไปให้ได้

ขณะนั้นได้แจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จังหวัด เดินทางไปหลายครั้งกว่าจะรับแจ้งความ บอกแต่ว่าแจ้งความไปก็ทำอะไรไม่ได้เพราะอิทธิพลเค้ามามาก จากนั้นได้เปลี่ยนคนรับเรื่องจึงสามารถสานต่อเรื่องคดีต่อไปได้ ซึ่งถือเป็นความโชคดีที่ตำรวจท่านนี้ที่มารับเรื่องต่อนั้นไม่ชอบเรื่องการใช้อำนาจและอิทธิพลอยู่แล้วจึงรับแจ้งความและช่วยดำเนินคดีให้ จึงมีความคืบหน้า จากนั้นลูกชายได้รับการเยียวยาโดย มูลนิธิฯ ช่วยบำบัดจิตใจ ฟันฟูสภาพจิตใจ เพื่อให้กลับมาเป็นเด็กปกติและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ ตอนนี้อยู่ดีมีความสุขและไม่พูดเรื่องเดิมและมีความสุขมากขึ้น

อยากให้พนักงานสอบสวนรับแจ้งความ เห็นใจคนเป็นพ่อเป็นแม่บ้าง เราไม่อยากให้เกิดเหตุการณ์แบบนี้ เข้าใจและเห็นใจเราบ้าง อยากได้ความยุติธรรม อยากให้กำลังใจคนอื่น ความมุ่งหวังที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงชั้นพนักงาน

กรณีศึกษาที่ 7 : คดีพยายามฆ่า

เสียงผู้เสียหาย

ตัวเองทำงานเป็นนักร้อง มีผู้ชายข้างบ้านติดกันกับร้านอาหารที่ตนเองร้องเพลงประจำอยู่มักแอบมองตลอด และจะมาตีหม้อที่ร้านทุกคืน ถ้าวันไหนไม่มาตีหม้อก็จะมองจากกำแพงบ้านตัวเองซึ่งจะเห็นได้ เหตุการณ์เกิดขึ้นเวลากลางวัน ประตูที่ร้านจะเปิดไว้ให้สำหรับพนักงานเข้าออกไปซื้อของได้ คนร้ายได้เข้ามาประชิดตัว ถือปืนเข้ามาจ่อที่ศีรษะ ส่วนอีกมือถืออุปกรณ์ที่ใช้เสพยา และไว้วางยาตนเองอยู่กับผู้ชายอื่นที่เป็นลูกค้ำทั้งที่ไม่ได้เป็นอะไรกันกับคนร้ายเลย ตอนนั้นเพื่อนร่วมงานพยายามเบี่ยงเบนความสนใจเพื่อช่วย และพยายามกันตัวเองให้ออกไปจากที่เกิดเหตุ ตอนนั้นกลัวมาก ก็ต่อว่าเขาออกมาว่าเขาไม่มีสิทธิ์ทำแบบนี้กับเรา ผู้ชายคนนั้นก็ฟังและใจเย็นลง และกลับบ้านตนเองไป

เหตุเกิดเวลา 11.00 น. ได้โทรแจ้ง 191 โทรไป 3 ครั้งจึงรับสาย จากที่เกิดเหตุกับสถานีตำรวจห่างกันประมาณ 2 กิโลเมตร ตำรวจใช้เวลาประมาณ 30 นาทีกว่าจึงถึงที่เกิดเหตุ เมื่อตำรวจมาถึงก็ค้นกระเป๋าตนเอง คิดว่าเมยาหรือไม้ ทั้ง ๆ ที่ตัวเองเป็นผู้เสียหาย คิดว่าเสพยาด้วย ซึ่งมารู้ทีหลังว่าผู้ชายคนที่ก่อเหตุเป็นคนเดินยาให้ตำรวจนั่นเอง ตำรวจก็เรียกชายคนนั้นออกมาจากบ้าน ตำรวจมาด้วยกัน 4 คน ตำรวจไม่ยอมเข้าไปค้นบ้าน แต่กลับรอให้คนร้ายออกมาเอง และใส่กุญแจมือพาไปโรงพัก ตำรวจเข้าใจว่าเป็นแฟนกัน แต่ได้พยายามอธิบายไปแล้วว่าไม่ใช่ ผู้ชายคนนั้นเป็นเพียงแค่ว่ามาแอบชอบเพื่อนที่ทำงานเป็นพยานให้ว่าผู้ชายคนก่อเหตุไม่ใช่แฟน เป็นเพียงคนที่มาแอบชอบเท่านั้น แต่ตำรวจก็พยายามพูดว่าผู้ชายคนนี้เป็นแฟนตนเอง จากนั้นตำรวจได้มาขอตรวจปัสสาวะเพราะคิดว่าเสพยาร่วมด้วย ตนเองก็ให้ตรวจเพราะบริสุทธิ์ใจ ไม่ได้เสพยาหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ก่อเหตุอยู่แล้ว

จากสำนวนของตำรวจที่พยายามช่วยคนร้ายว่าเป็นที่ใช้ก่อเหตุเป็นปืนปลอม เป็นการปกป้องผู้ต้องหา ซึ่งได้ถามตำรวจไปว่าถ้าเป็นปืนจริง

สามารถแจ้งความพยายามฆ่าได้หรือไม่ แต่ตำรวจกลับบอกถ้าเป็นของจริง ให้หาหลักฐานมายืนยัน ตอนนั้นผู้ต้องหาพบกป็นมาด้วยก็เลยรู้ว่าของจริงทำให้ จนด้วยหลักฐาน จึงตั้งข้อหาพยายามฆ่าในที่สุด ขณะนั้นได้ถามตำรวจกลับไปว่าต้องรอให้ถูกยิงก่อนใช่หรือไม่ จึงจะรู้ว่าเป็นป็นจริง รู้สึกว่าตำรวจพยายามปกป้องผู้ก่อเหตุเพราะเป็นคนของเขา ทำให้ยากในการเข้าถึงเพื่อเอาผิด

2.2 คดีความรุนแรงในครอบครัว

กรณีศึกษาที่ 1 ถูกอดีตสามีเฆ และถูกข่มขืนเงินบริจาค

ก่อนเกิดเหตุ 1 วัน เขาโทรมาบอกว่าไม่สบายให้ไปหาเขา ตอนเย็น วันรุ่งขึ้นพอโรงเรียนเลิก จึงไปเยี่ยม เอาข้าวมันไก่ เอายาต้ม 2 ห่อไปให้ ตอนจะกลับเขามาขอคืนดี เราก็บอกว่าแยกกันอยู่ดีแล้ว เขาก็ว่าจ้ะก็ตายกันหมดนี่แหละ

หลังจากถูกสามีเอาน้ำมันราดแล้วจุดไฟเผา พี่สาวก็ได้ไปแจ้งความ แต่ไม่ได้รับความร่วมมือ เจ้าหน้าที่ตำรวจบอกว่า “เป็นเรื่องของผิวเมีย” พี่สาวได้พยายามอธิบายว่า “เรื่องผิวเมียอะไรจะฆ่ากันตายอยู่แล้วเนี่ย” ตำรวจก็ยังไม่รับแจ้งความ ตำรวจท่านนั้นก็ไม่ได้ให้ความสำคัญ คิดแค่ว่าเป็นเรื่องทะเลาะกันในครอบครัวธรรมดา และยังปล่อยให้ประกันตัวผู้ต้องหาออกมาในวันแรก จากนั้นก็ไม่มีตำรวจไปดูอาการว่าสาหัสมากน้อยแค่ไหน ต่อมาพี่สาวและหลาน ๆ ของฉันนำรูปถ่ายลงในสื่อโซเชียล เรื่องราวของเราจึงเป็นข่าวและได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ สื่อนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องจนตำรวจต้องจับตัวผู้ต้องหา จนเรื่องนี้พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาฯ ได้ทรงสนพระทัยและเน้นย้ำว่าเป็นเรื่องร้ายแรง เรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นคดีพิเศษ จึงทำให้คดีราบรื่นไปได้ด้วยดี

ภายหลังได้รับเงินบริจาคและนำมาใช้ในการรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง ตอนนั้นมีครูเข้ามาช่วยดูแลบัญชี ภายหลังครูคนนั้นก็ยกยอกเงินตรงส่วนนั้นไป ตนเองจึงไปแจ้งความ ปรีกษาดำรวจก็ได้รับคำตอบว่าลูกตนเองเซ็นเบิกเงิน ลูกมีส่วนรู้เห็นในการยกยอกด้วยหรือเปล่า ซึ่งลูกไม่รู้เรื่องเลย ตำรวจบอกว่าเรื่องนี้ต้องดำเนินคดีกับลูกด้วย ก็เกิดความกลัว ในท้ายที่สุดอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีให้ และมีการไกล่เกลี่ยและยอมรับจะจ่ายคืนเป็นรายเดือน ในเรื่องคดีก็ยังไม่ถอนแจ้งความ

กรณีศึกษาที่ 2 ตกเป็นจำเลยข้อหาฆ่าสามี

ตอนที่เกิดเรื่องแล้วไปแจ้งความตำรวจไม่แนะนำอะไรเลย มีแค่ถามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามีไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น ตนเองไปพบก็เกิดเหตุการณ์ทะเลาะกัน สามีทำร้ายร่างกาย ทั้งเตะต้อย จนเซไปทีโต๊ะ จึงหยิบมีดแทงสามีแล้ววิ่งหนี เพราะกลัวว่าสามีจะตามทำร้าย ตอนไปแจ้งความตำรวจเรียกเงิน 3 หมื่นเพื่อจะจับคดี แต่ไม่ยอมจ่ายเพราะไม่คิดว่าจะจับจริง ๆ อย่างที่บอก ตอนสอบปากคำไม่มีทนาย ขณะสอบปากคำ ตำรวจไม่แจ้งสิทธิที่ต้องมีเลย ประสบการณ์ในเรือนจำ ต้องกินข้าว อาบน้ำเป็นเวลา อาบน้ำได้แค่ 10 ชั้น ก่อนนอนสวมมรด์ เข้าเก็บที่นอน

3. ปัญหาและความต้องการของผู้หญิง

ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง (ชั้นสอบสวนของตำรวจ)

ปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของตำรวจ

จากเวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการรับฟังเสียงผู้ประสบปัญหา วันที่ 17-18 มิถุนายน 2560 ณ โรงแรมอิพ กรุงเทพมหานคร รวบรวมปัญหาของผู้เสียหายในการติดต่อกับตำรวจได้ดังนี้

- การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนทำเหมือนผู้เสียหายเป็นผู้ต้องหา
- การไม่คำนึงถึงจิตใจ ร่างกายของผู้ถูกกระทำ พุดจาไม่ดี และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การตำหนิ ช่มชู้ ทำให้ผู้เสียหายไม่ยอมดำเนินคดี
- ตำรวจไม่มีความรู้ความเข้าใจข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยเฉพาะพ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งที่มีกฎหมายนี้มา 10 ปีแล้ว แต่ตำรวจยังมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของพ่อแม่ เป็นเรื่องเล็กน้อย
- การไม่แจ้งสิทธิกับผู้เสียหายว่ามีอะไรบ้าง การดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ มีอะไรบ้าง
- ตำรวจไม่ให้คำแนะนำ ยกเว้นว่าผู้เสียหายผ่านเกณฑ์จึงจะได้ข้อมูล
- ตำรวจพยายามที่จะไกล่เกลี่ยให้ยอมความ

- เรื่องการไม่รับแจ้งความ มีเพียงการบันทึกประจำวัน การลงเลขคดี ปิดความรับผิดชอบ ป้ายเบี่ยง
- ไม่ช่วยประสานงานในเรื่องการตรวจร่างกาย หรือให้ผู้เสียหาย ไปตามผลการตรวจร่างกายเองที่โรงพยาบาล
- ให้ผู้เสียหายต้องไปหาหลักฐานเอง
- เอกสารที่ให้ไปมักจะหาย หรือคำให้การมักจะหาย หรือหาไม่เจอ หรือรับแล้วอ้างว่ายังไม่ได้รับ
- การเรียกร้องผลประโยชน์ เรียกเงินเพื่อจะปิดคดีให้เร็วขึ้น
- ขยายประกันให้กับผู้เสียหาย พบ 3 ราย ที่ตำรวจพยายามขยายประกันชีวิตให้ผู้เสียหายซื้อประกันชีวิตเพื่อทำให้คดีเร็วขึ้น
- การออกหมายจับทั้ง ๆ ที่หลักฐานชัดเจน แต่ตำรวจไม่ดำเนินการให้
- พนักงานสอบสวนเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางในการทำงาน เอาเวลา และความสะดวกสบายของตัวเองเป็นที่ตั้ง
- ความล่าช้าในการดำเนินคดี เรื่องอิทธิพลของผู้กระทำ รวมทั้ง อิทธิพลทางการเงิน

ข้อเสนอต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ผู้หญิงเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของตำรวจ ดังนี้

คุณสมบัติของพนักงานสอบสวน

1. ความเป็นมิตร บุคลิก สีสหน้า ท่าทาง คำพูดที่ไม่ตอกย้ำกับผู้เสียหาย
2. ต้องเป็นธรรม เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ

3. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งเพศหญิง เพศชาย หรือหลากหลายทางเพศ คุณสมบัติของตำรวจต้องมีความเข้าใจตรงนี้ด้วย เช่น ชายถูกชายข่มขืนตำรวจมองเพียงว่าเป็นคดีทำร้ายร่างกาย
4. สุขภาพ เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่มองเพียงเป็นเรื่องผิวเผินทะเลาะกัน
5. ทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน ซึ่งตอนนี้มีกฎหมายหลาย ๆ ฉบับที่ประกาศใช้ จะทำอย่างไรให้ตำรวจมีความเข้าใจมากขึ้นและถูกต้อง
6. ความโปร่งใส เรียกรับผลประโยชน์จากผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเงิน และทรัพย์สินอื่นใด

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

1. ควรมีคู่มือให้คำแนะนำผู้เสียหายเกี่ยวกับข้อกฎหมาย สิทธิ ค่าตอบแทนความเสียหาย ฯลฯ
2. มีมาตรฐานในการให้บริการ (ปฏิบัติกับผู้เสียหายอย่างเสมอภาค)
3. การสอบปากคำ ควรมีสถานที่ที่เหมาะสม เข้าใจความรู้สึกของผู้เสียหาย มีพนักงานสอบสวนเป็นผู้หญิง
4. การดำเนินคดี ควรมีแนวปฏิบัติต่อไปนี้
 - รวดเร็ว (การหาหลักฐาน การออกหมายจับ)
 - ไม่เลือกปฏิบัติ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรมให้บริการ
 - รับฟังความต้องการของผู้ร้องทุกข์ (ผู้หญิง เด็ก ฯลฯ)
 - ประสานงานกับหน่วยงาน เช่น ส่งรพ. ตรวจร่างกาย
 - มีทักษะ ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับคดี
 - ไม่นำเสนอข่าว ไม่แจ้งสื่อ

- ควรแจ้งความคืบหน้าทางคดีแก่ผู้เสียหายทุก 30 วัน
- พนักงานสอบสวนควรได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน
- ตำรวจไม่ควรซ้ำเติมผู้เสียหาย ว่าผู้เสียหายจนร้องให้ใช้คำพูดไม่ดี

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก เช่น ถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือถูกทำร้ายร่างกาย ผู้เข้าประชุมเห็นว่าตำรวจต้องรับแจ้งความและส่งตรวจร่างกาย โดยมีข้อเรียกร้องต่อการปฏิบัติงานดังนี้

- ควรมีคู่มือการให้บริการ
- คำนึงถึงสิทธิผู้เสียหาย
- มีความเป็นมิตร สุภาพ เข้าใจ
- เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- มีทักษะความรู้ ความสามารถในเรื่องกฎหมาย
- มีพนักงานสอบสวนที่เข้าใจผู้หญิง
- ในการสอบสวนควรมีพนักงานหญิงด้วย
- สถานที่เหมาะสมในการให้ปากคำ รวดเร็ว
- ประสานส่งต่อทันที
- มีคุณธรรมจริยธรรมในการให้บริการ
- มีความโปร่งใส
- เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ
- ไม่เรียกรับผลประโยชน์
- มีมาตรฐานในการบริการ
- การดำเนินคดี การหาหลักฐานควรจะรวดเร็ว
- ไม่ปล่อยให้ผู้มีอำนาจเข้ามาแทรกแซง

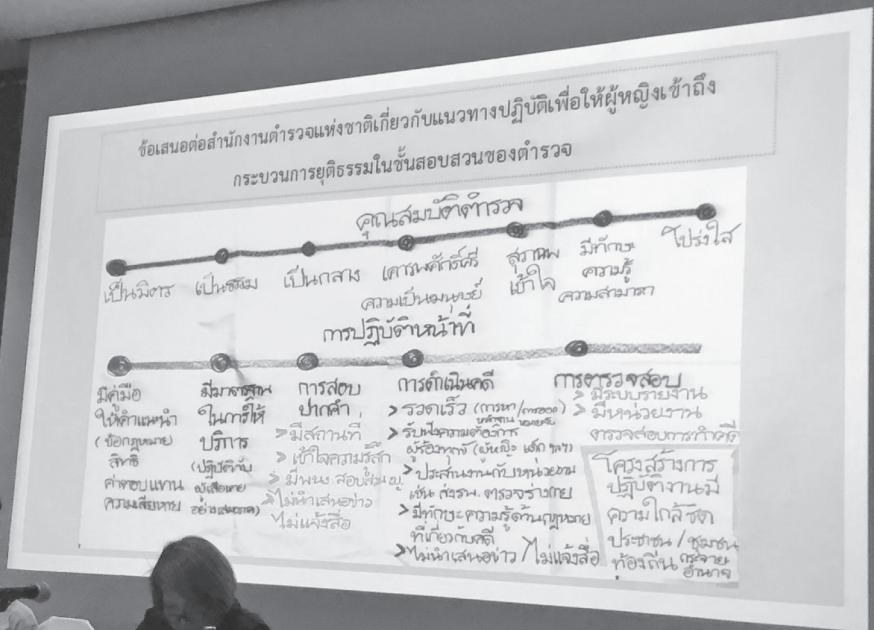
โดยสรุป ผู้เสียหายประสบปัญหาในชั้นงานสอบสวนที่สถานีตำรวจและมีข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงดังต่อไปนี้

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>พฤติกรรมของตำรวจบางส่วนที่พบ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ไม่เป็นมิตร โดยมักแสดงท่าทีหรือใช้วาจาซ้ำเติมทำร้ายจิตใจผู้เสียหาย • พยายามไกล่เกลี่ยให้ยอมความหรือบ้ายเบี่ยงการรับแจ้งความ มีเพียงการบันทึกประจำวัน เช่น กรณีผู้มีความหลากหลายทางเพศ • ไม่เป็นกลาง เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะกรณีที่ฝ่ายตรงข้ามกับผู้เสียหายมีฐานะร่ำรวยหรือมีอิทธิพล • เรียกรับประโยชน์ หรือพยายามขายประกันแก่ผู้เสียหาย 	<p>คุณสมบัติของตำรวจที่ต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • เป็นมิตร สุภาพ เข้าใจความอ่อนไหวทางจิตใจของผู้เสียหาย • เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนอื่น โดยเฉพาะผู้เสียหายจากความรุนแรง ทั้งหญิง ชาย ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และทางชนชาติ • ให้ความเป็นธรรม เป็นกลาง ต่อทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม • ไม่เรียกร้องผลประโยชน์ใด ๆ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>กระบวนการสอบสวนเพื่อดำเนินคดี</p> <ul style="list-style-type: none"> • ดำรวจยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง • ไม่ให้คำแนะนำหรือแจ้งสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย • ไม่แจ้งสิทธิว่าผู้เสียหายสามารถขอให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้สอบสวนได้ • ไม่เคารพความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย เช่น สอบปากคำในสถานที่ที่ไม่เป็นส่วนตัว และแจ้งข่าวแก่สื่อมวลชน • ให้ผู้เสียหายรับภาระต่าง ๆ เอง เช่น การไปตรวจร่างกาย การหาหลักฐาน • มีการแทรกแซงการดำเนินคดี ในกรณีที่ฝ่ายตรงข้ามมีฐานะร่ำรวย หรือมีอิทธิพล • การดำเนินคดีล่าช้า 	<p>แนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงงานสอบสวน</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง • จัดทำคู่มือให้คำแนะนำผู้เสียหายเกี่ยวกับข้อกฎหมาย สิทธิต่าง ๆ • ควรจัดให้พนักงานสอบสวนหญิงที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้เป็นผู้สอบสวน • ต้องเคารพความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย โดยจัดสถานที่สอบปากคำให้เหมาะสม ความเป็นส่วนตัว รวมทั้งไม่แจ้งสื่อมวลชนมาทำข่าว • เจ้าหน้าที่ควรรับผิดชอบประสานงานการส่งตรวจร่างกาย รวมทั้งการหาหลักฐานต่าง ๆ • การดำเนินคดีต้องเป็นอิสระ ปลอดภัยจากการแทรกแซง และต้องรวดเร็ว โดยควรแจ้งความคืบหน้าแก่ผู้เสียหายเป็นระยะ

นอกจากข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติที่สถานีตำรวจแล้ว ที่ประชุมยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานของตำรวจ ดังนี้

1. มีหน่วยงานติดตามตรวจสอบการทําคดี
2. มีระบบรายงานประจำปีเกี่ยวกับภาพรวมผลการดำเนินคดี ความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว โดยเปิดเผยต่อสาธารณชน
3. การปฏิรูปโครงสร้างด้วยการกระจายอำนาจ จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบได้มากขึ้น

4. ประสบการณ์และมุมมองขององค์กรที่เกี่ยวข้อง และบทวิเคราะห์

4.1 ปัจจัยที่เอื้อให้ประสบความสำเร็จในอดีต

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ที่มีการประชุมสตรีโลกที่ปักกิ่ง ประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กได้กลายเป็นวาระสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ กระแสดังกล่าวช่วยเอื้อให้องค์กรที่ทำงานคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กในประเทศไทยประสบความสำเร็จในการรณรงค์ให้เกิดความก้าวหน้าด้านนโยบาย มาตรการและกลไกเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ในมุมมองของนักเคลื่อนไหวสิทธิสตรีมองว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การรณรงค์ประสบความสำเร็จมีหลายประการ ได้แก่

1. องค์กรที่ทำงานคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กมีการประสานความร่วมมือในการรณรงค์เชิงนโยบายด้วยเสียงที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำงานรณรงค์อย่างต่อเนื่องจริงจัง
2. การเสริมพลังสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงจนสามารถก้าวออกจากพื้นที่แห่งความกลัวในฐานะเหยื่อ ลูกขึ้นมาบอกเล่าปัญหาการถูกละเมิด และต้องการเรียกร้องปกป้องสิทธิของตนเอง ทำให้การเรียกร้องรณรงค์มีความชอบธรรมสูง และได้ได้รับความสนใจตอบสนองจากหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ตัวอย่างเช่น เมื่อปี พ.ศ. 2543 เกิดกรณีความรุนแรงทางเพศต่อ

ผู้หญิงรายหนึ่งขณะที่เธอเดินทางด้วยรถไฟตู้นอนในเวลากลางคืน และไม่สามารถแจ้งความในพื้นที่เกิดเหตุได้ เมื่อผู้เสียหายแจ้งขอความช่วยเหลือจากตำรวจที่สถานีรถไฟปลายทางก็ไม่ได้ได้รับความสนใจ องค์การผู้หญิงจึงนำกรณีนี้มาลงนรงค์ โดยผู้เสียหายมีส่วนร่วมเรียกร้อง เมื่อปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลจึงได้ตอบสนองด้วยการจัดตั้งศูนย์บริการช่วยเหลือเด็กและสตรี ในภาวะวิกฤตจากความรุนแรง (OSCC) ที่มีการทำงานแบบสหวิชาชีพ

3. กลไกการจัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ หรือกระบวนการ Universal Periodic Review หรือ UPR ที่ประเทศสมาชิกต้องรายงานต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และกลไกการรายงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ที่ต้องรายงานต่อคณะกรรมการ CEDAW เป็นช่องโอกาสให้องค์กรผู้หญิงและเด็กจัดทำรายงานคู่ขนาน และร้องเรียนปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนของปฏิญญาหรืออนุสัญญานั้น ๆ กระบวนการนี้ช่วยสร้างความชอบธรรมให้แก่ข้อเรียกร้องขององค์กรผู้หญิงและเด็ก นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการพัฒนาแผนปฏิบัติการมาตรการและกลไกต่างๆ
4. การสนับสนุนทรัพยากรในการทำงานทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ทำให้องค์กรเอกชนสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

4.2 ความท้าทายที่ยังมีอยู่

แม้รัฐบาลได้ปรับปรุงนโยบาย มาตรการ และกลไกที่ช่วยยุติความรุนแรงแล้ว แต่ปัจจุบันยังมีช่องว่างอีกหลายประการ ทั้งที่เป็นช่องว่างในการนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ และเป็นช่องว่างที่นโยบายหรือมาตรการที่มีอยู่

ยังไม่ครอบคลุมหรือไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ประสบปัญหายังคงประสบปัญหาซ้ำซ้อน เมื่อไปขอความยุติธรรมที่สถานีตำรวจ

ในความเห็นของคนที่ทำงานในหน่วยงานคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็ก ได้วิเคราะห์ว่าปัญหาการให้บริการของตำรวจตามที่ผู้เสียหายที่เป็นกรณีศึกษา ได้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นไว้ นั้น เป็นปัญหาที่ต้องเชื่อมโยงไปสู่การจัด โครงสร้างและระบบการทำงานขององค์กรตำรวจ โดยปัญหาสำคัญได้แก่

1. สถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อมตอบสนองต่อความต้องการ ของประชาชนผู้เสียหายในคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรง ในครอบครัว ทั้งที่คดีเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากถึงหลักหมื่นเป็น ประจำทุกปี แต่องค์กรตำรวจไม่มีนโยบายเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ

ในแผนปฏิบัติการราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีการอ้างอิงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs ว่าคณะ อนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีมติให้สำนักงานตำรวจ แห่งชาติเป็นหน่วยงานสนับสนุนในการขับเคลื่อนเป้าหมาย 5 เป้าหมาย จากทั้งหมด 17 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ ที่ดี เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล และ เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก โดยไม่ได้กล่าวถึงเป้าหมาย ที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ ที่รวมถึงการขจัดความรุนแรงเลย ดังนั้นใน ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การทำงานของแผนปฏิบัติการดังกล่าว จึงไม่มีการระบุ ถึงภารกิจในการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก

ผลที่ตามมาคือ การจัดระบบงานระดับปฏิบัติการ หน่วยสำคัญที่ให้ บริการแก่ประชาชนคือสถานีตำรวจ จึงไม่มีความพร้อมให้บริการขั้นพื้นฐาน แก่ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว บุคลากร ของสถานีก็มักแสดงท่าที่ไม่เป็นมิตร ไม่แจ้งสิทธิ และพยายามกดดันให้ ผู้ประสบปัญหาหายอมไกล่เกลี่ย เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนคดี

ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมน้อยกว่าเหตุที่เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีองค์กรพัฒนาเอกชนด้านผู้หญิงและเด็กเข้ามาช่วยประสานงาน ตำรวจมักมีท่าทีเป็นมิตรและให้ความร่วมมือมากขึ้น แต่องค์กรเหล่านี้ก็มีทรัพยากรจำกัด ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึง

2. พนักงานสอบสวนขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำคดีความรุนแรงทางเพศอย่างมืออาชีพ แต่หน่วยงานต้นสังกัดไม่มีแผนงานพัฒนาความรู้เรื่องนี้ให้แก่บุคลากร การทำคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัวนั้นต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญหลายด้านประกอบกัน ทั้งด้านสิทธิมนุษยชน ด้านแพศภาวะ ด้านกฎหมายเฉพาะ และด้านจิตวิทยา ดังมีกรณีตัวอย่าง ตำรวจผู้ชายที่ตั้งใจดีต้องการช่วยจัดหาล่ามให้แรงงานข้ามชาติหญิงที่เป็นผู้เสียหายคดีทางเพศและสื่อสารภาษาไทยไม่ได้ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจคนนี้ไม่เข้าใจความละเอียดอ่อนของคดีทางเพศ จึงให้ผู้ชายที่ทำงานล้างห้องน้ำของสถานีตำรวจมาเป็นล่าม
3. โครงสร้างงานสอบสวน ทำให้พนักงานสอบสวนขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย สามารถถูกแทรกแซงได้จากฝ่ายบริหารขององค์กรตำรวจ ผ่านการบังคับบัญชา ควบคุม และกำกับดูแล รวมทั้งจากการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำผิดทางเพศบางรายเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ สามารถใช้อิทธิพลเข้ามาแทรกแซงผ่านทางผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนได้ ทำให้การทำคดีเบี่ยงเบนไปจากข้อเท็จจริง และส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายไม่ได้รับความยุติธรรม
4. การจัดสรรงบประมาณให้แก่งานสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้พนักงานสอบสวนต้องใช้เงินส่วนตัวซื้อหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานเอง เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์

เครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ เป็นต้น เรื่องนี้เป็นปัญหาของพนักงานสอบสวนทั้งหญิงและชาย แต่พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบการสอบสวนคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว จำเป็นต้องใช้เครื่องมือเครื่องใช้พิเศษมากกว่าคดีปกติ เพื่อช่วยให้สามารถสืบสวนจนได้ข้อเท็จจริงจากผู้เสียหาย เช่น ติดตามมนุษย์จำลองทำจากผ้าสำหรับใช้สื่อสารกับเด็ก ห้องสอบสวนที่มีความเป็นส่วนตัว กล้องสำหรับถ่ายภาพบันทึกการสอบสวน ล่ามแปลภาษากรณีที่มีคนต่างชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. ขาดระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ กรณีผู้ประสบปัญหาเห็นว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรมจากการทำงานของตำรวจและต้องการร้องเรียน พบว่า ไม่มีหน่วยงานใดที่ผู้ประสบปัญหาสามารถเชื่อมั่นได้ว่าไปร้องเรียนแล้วจะเข้ามาตรวจสอบให้ได้รับความยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมที่ต้นทางหรืองานสอบสวนของตำรวจมีกลไกภายในที่ดี เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าถึงกระบวนการฯ ได้อยู่แล้ว ได้แก่ พนักงานสอบสวนหญิง แต่กลไกนี้ยังไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้มีขีดความสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ องค์กรตำรวจเริ่มมีพนักงานสอบสวนหญิงเมื่อปี พ.ศ. 2538 พัฒนามาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 22 ปี กลไกนี้ยังมีข้อจำกัดที่สำคัญดังนี้

1. ในเชิงปริมาณ ยังมีพนักงานสอบสวนหญิงน้อยมาก คือ มีเพียง 418 คน ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่ดูแลคดีความรุนแรงต่อผู้หญิงได้อย่างทั่วถึงทั่วประเทศ ปัจจุบันทั้งประเทศมีสถานีตำรวจเกือบ 1,500 แห่ง ทั้งนี้ยังไม่นับรวมว่าสถานีตำรวจแต่ละแห่งควรมีพนักงานสอบสวนหญิงมากกว่าหนึ่งคน จึงจะสามารถทำงานได้ตลอด 24 ชั่วโมง พร้อมที่จะดูแลผู้หญิงที่ประสบปัญหาได้ทันเวลาที่ตั้งแต่เกิดเหตุ

2. ในเชิงคุณภาพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่มีหลักสูตรการเรียนการสอน เฉพาะด้านการคุ้มครองเด็กและสตรี พนักงานสอบสวนหญิงทุกคน ไม่ได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำคดีความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยอัตโนมัติ ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจทั้งเรื่องมิติ หญิงชายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีทางเพศ ผู้เสียหายบางคน ที่เป็นกรณีศึกษาจึงแสดงความผิดหวังที่พบว่าพนักงานสอบสวน หญิงก็ไม่เข้าใจปัญหาและความต้องการของตน
3. โอกาสความก้าวหน้าทางวิชาชีพของพนักงานสอบสวนหญิง มีน้อยกว่าเพื่อนร่วมอาชีพในสายงานอื่น ๆ ของหน่วยงานเดียวกัน พนักงานสอบสวนหญิงไม่ได้ทำเฉพาะงานคุ้มครองเด็กและผู้หญิง ต้องทำงานทุกประเภทเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนชาย และ ต้องเป็นผู้รับผิดชอบเป็นลำดับแรกในกรณีที่มีคดีความรุนแรง ทางเพศหรือความรุนแรงในครอบครัว งานจึงหนัก เมื่อประกอบกับ โอกาสความก้าวหน้าทางวิชาชีพที่มีน้อย ทำให้ส่วนหนึ่งพยายาม หาช่องทางโยกย้ายไปหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะเมื่อมีคำสั่ง คสช. ที่ 7/2559 เรื่องการกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมี อำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ก็ยังส่งผลกระทบทางลบต่อขวัญ และกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากเห็นว่าโอกาสในการเลื่อนขั้น โดยใช้ความรู้ความสามารถมีน้อยลง

4.3 การริเริ่มสร้างสรรค์ของพนักงานสอบสวนหญิง

แม้จะเผชิญอุปสรรคในการทำงานหลายด้าน แต่พนักงานสอบสวนหญิง ก็พยายามหาทางออกด้วยการช่วยเหลือซึ่งกัน การริเริ่มที่สำคัญได้แก่การ รวมกลุ่มกันเป็น “ชมรมพนักงานสอบสวนหญิง” เมื่อปลายปี พ.ศ. 2557 โดยอยู่ภายใต้สมาคมพนักงานสอบสวน เป้าหมายของชมรมฯ คือ เป็นศูนย์กลาง การประสานความร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาให้พนักงานสอบสวนหญิง ทำหน้าที่คุ้มครองเด็กและสตรีอย่างมืออาชีพ กิจกรรมของชมรมฯ เริ่มจากการ

สร้างกลุ่มสื่อสารกันผ่านเว็บไซต์และกลุ่มไลน์ เมื่อสามารถรวมกลุ่มกันได้และเริ่มมีผลงานปรากฏเป็นที่รู้จักของสังคม เช่น ให้ข้อมูลและความคิดเห็นในเวทีเสวนาต่าง ๆ และให้คำปรึกษาทางคดีกับประชาชน ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรม ส่วนองค์กรเอกชนด้านผู้หญิงสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับมิติหญิงชาย ตัวอย่างกิจกรรมที่สำคัญของชมรมพนักงานสอบสวนหญิง ได้แก่

- การพัฒนาทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญให้แก่สมาชิก เช่น เรื่องจิตวิทยาการสอบสวน ฯลฯ ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญมากในการสอบสวนคดีที่เด็กเล็ก ๆ ถูกข่มขืน ช่วยให้พนักงานสอบสวนสามารถทำงานด้วยความละเอียดอ่อน ดูแลผู้เสียหายอย่างถูกต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นในเครือข่ายสหวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
- โครงการตุ๊กตาวิเศษ ระดมความร่วมมือจากผู้มีจิตอาสาเพื่อจัดทำตุ๊กตาผ้าที่มีอวัยวะครบทุกส่วน ทั้งอวัยวะเพศหญิงและอวัยวะเพศชาย พร้อมมีช่องปาก ช่องคลอด ช่องทวาร เพื่อให้พนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยานำไปใช้เป็นอุปกรณ์ในการสอบสวนเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศหรือคดีอื่น ที่เด็กหรือผู้อ่อนด้อยทางสติปัญญาไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจกัน เพื่อให้ตุ๊กตาเป็นเสียง เป็นภาษา สื่อสารให้กับพนักงานสอบสวน ในการรวบรวมพยานหลักฐานให้สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย ผลปรากฏว่าใช้ได้ผลดีและกำลังพยายามแจกจ่ายไปตามสถานีตำรวจต่าง ๆ ทั่วประเทศ
- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคสังคมในการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้เสียหาย การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้และร่วมรณรงค์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้หญิงและเด็ก

4.4 ข้อเสนอแนะต่อการปฏิรูปตำรวจ

ในช่วงที่กำลังดำเนินการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานฉบับนี้ รัฐบาลกำลังดำเนินการปฏิรูปตำรวจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ประเด็นที่มีการอภิปรายโต้แย้งกันมากได้แก่ การปฏิรูปงานสอบสวน การกระจายอำนาจ การโยกย้าย เป็นต้น

สำหรับข้อเสนอขององค์กรผู้หญิงที่มาร่วมให้ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้เน้นที่การปรับโครงสร้างและระบบการทำงานให้สามารถอำนวยความสะดวกธรรมขั้นต้นให้แก่ผู้หญิงในคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว จึงไม่ได้อภิปรายเสนอแนะในทุกประเด็นของการปฏิรูปตำรวจอย่างครอบคลุมทุกด้าน โดยรายละเอียดของข้อเสนอแนะมีดังนี้

1. การพัฒนาสถานีตำรวจให้พร้อมตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประสบปัญหาอย่างเป็นมืออาชีพ ที่สำคัญคือ

- บุคลากรประจำสถานีตำรวจต้องมีความเป็นมิตร เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ประสบปัญหาทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุต่าง ๆ เช่น ฐานะยากจน เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจความละเอียดอ่อนของปัญหาความรุนแรงทางเพศ/ในครอบครัว และระบบการประสานงานกับสหวิชาชีพเป็นอย่างดี
- มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการทำงานครบถ้วนและพร้อมให้บริการ โดยเฉพาะข้อมูลเรื่องการแจ้งสิทธิของผู้ประสบปัญหาห้องสอบสวนคดีทางเพศที่เป็นส่วนตัว
- มีพนักงานสอบสวนหญิงประจำทุกสถานี

2. การพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน ความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ และจิตวิทยาการสอบสวน โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนทั้งหญิงและชาย

3. เพิ่มจำนวนตำรวจหญิงทุกระดับ โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนหญิง ให้เพียงพอสำหรับทำงานประจำทุกสถานีตำรวจได้
4. จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านการคุ้มครองผู้หญิงและเด็ก เน้นดูแลคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว โดยมีสถานะเป็นกองบังคับการ หรือกองกำกับการ
5. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรบรรจุเรื่องการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก เป็นนโยบาย/ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานเรื่องนี้อย่างเพียงพอ
6. พัฒนาระบบตรวจสอบการทำงานของตำรวจให้ประชาชนมีส่วนร่วม
7. การโยกย้ายและเลื่อนชั้นทางวิชาชีพต้องไม่เลือกปฏิบัติ พนักงานสอบสวนหญิงต้องมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชายในองค์กร
8. สำหรับการปฏิรูปงานสอบสวน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีการโต้แย้งกันมากในการปฏิรูปตำรวจนั้น ผู้เข้าร่วมให้ข้อคิดเห็นส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันว่าพนักงานสอบสวนควรมีความเป็นอิสระในการทำงาน แต่มีความเห็นต่างกันเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์กร กล่าวคือ
 - องค์กรพัฒนาเอกชนด้านผู้หญิง เห็นว่าควรแยกงานสอบสวนเป็นอิสระออกมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
 - พนักงานสอบสวนหญิง เห็นว่าควรจัดตั้งเป็นกองบัญชาการสอบสวน อยู่ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2560 ทางคณะผู้จัดทำรายงานได้เข้าร่วมสังเกตการณ์เวทีเสวนา เรื่อง เสี่ยงผู้หญิงต่อการปฏิรูปตำรวจ จัดโดยขบวนผู้หญิงเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย ผู้เข้าร่วมเสวนาประกอบด้วยผู้หญิงที่ทำงานขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ และประสบปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เช่น กลุ่มที่เรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มแรงงานข้ามชาติหญิง กลุ่มแรงงานหญิง กลุ่มผู้หญิงมุสลิม กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มผู้หญิงที่ประสบความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศ รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนด้านผู้หญิง

ผู้ร่วมเสวนาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นต้นทาง พบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันกับกรณีศึกษากรณีที่แตกต่างคือผู้ใช้แรงงานหญิงและผู้หญิงกลุ่มคนรักรักษาบ้านเกิด จังหวัดเลย ที่ต้องการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมร้องทุกข์ของตน แล้วถูกตำรวจใช้ พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มาจำกัดสิทธิ กรณีกลุ่มคนรักรักษาบ้านเกิด ประสบปัญหาร้ายแรงกว่า กล่าวคือ มีข้อกล่าวหาและคดีความตามมาด้วยสาเหตุการชุมนุมของชาวบ้านกลุ่มคนรักรักษาบ้านเกิดนั้น ผู้ชุมนุมต้องการเรียกร้องให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลยกเลิกการประชุมที่พิจารณา เรื่อง การขอต่ออายุใบอนุญาตใช้พื้นที่ป่าไม้และส.ป.ก.เพื่อทำเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งเป็นสาเหตุของการทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชนและสุขภาพของชาวบ้าน แต่ถูกตำรวจยกกำลังพลนับร้อยมาปิดล้อม แล้วใช้พ.ร.บ.การชุมนุมฯ มาตั้งข้อกล่าวหาดำเนินคดีกับชาวบ้านที่ชุมนุมบางคน การต่อสู้คดีดังกล่าวกลายเป็นความ

เดือดร้อนแสนสาหัสสำหรับชาวบ้านที่มีฐานะยากจนอยู่แล้ว กรณีนี้ทำให้ชาวบ้านเห็นว่าตำรวจเป็นกลไกปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์คนรวยมากกว่าปกป้องสิทธิเสรีภาพของคนจน

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีการหยิบยกมาพูดคุยกันในการเสวนาครั้งนี้มีหลายประการ ที่ให้ความสนใจอภิปรายกันมากและมีความเห็นพ้องกัน ได้แก่

1. พัฒนาบุคลากรให้เป็นมิตรกับประชาชน โดยเฉพาะบุคลากรที่ทำงานประจำสถานีตำรวจต้องมีความเป็นมืออาชีพ ตอบสนองต่อความต้องการความยุติธรรมของประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะของผู้หญิงและผู้ด้อยอำนาจทุกกลุ่ม
2. ปฏิรูปงานสอบสวนให้เป็นอิสระ ป้องกันการถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา โดยแยกออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ผู้บังคับบัญชาของตำรวจควรอยู่ที่ระดับท้องถิ่น ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ตำรวจจึงจะทำงานตอบสนองปัญหาและความต้องการความยุติธรรมของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกหรือการชุมนุมของประชาชนในท้องถิ่น
4. จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว
5. ข้อเสนออีกหลายข้อที่มีความสำคัญในการปฏิรูปตำรวจ แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้ไม่สามารถอภิปรายกันได้อย่างกว้างขวางในการเสวนาครั้งนี้ ได้แก่ งานนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นอิสระ การรับสมัครบุคลากรและจัดระบบการศึกษา การลดชั้นยศและสายบังคับบัญชา และสัดส่วนผู้หญิงในตำแหน่งระดับบริหารและคณะกรรมการนโยบายระดับชาติ

5. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัญหาและความต้องการในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นงานสอบสวน จากประสบการณ์และมุมมองของผู้ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะในการปฏิรูปตำรวจ วิธีการรวบรวมข้อมูลได้จากการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการสองครั้ง ครั้งที่หนึ่งเป็นการประชุมรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ประสบปัญหาและสมาชิกในครอบครัวในคดีความรุนแรงทางเพศและคดีความรุนแรงในครอบครัว ผู้เข้าร่วมเป็นผู้เสียหายจากคดีทางเพศ ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และบิดามารดาของผู้เสียหาย ครั้งที่สองเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการประชุมครั้งแรก แล้วให้ผู้เข้าประชุมครั้งที่สองร่วมกันให้ข้อคิดเห็นเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระดับต้นทาง ผู้เข้าร่วมครั้งนี้เป็นบุคลากรที่ทำงานด้านการคุ้มครองผู้หญิงและเด็ก ทั้งในหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และนักวิชาการ นอกจากนี้คณะผู้ศึกษายังได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การเสวนาเรื่องเสียงผู้หญิงต่อการปฏิรูปตำรวจ จัดโดยขบวนผู้หญิงเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย เมื่อนำข้อมูลจากการประชุมทั้งสามครั้งมาวิเคราะห์ประมวลผล สามารถสรุปเป็นปัญหาของผู้หญิงในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวน และข้อเสนอแนะต่อการปฏิรูปตำรวจเพื่อให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น ดังนี้

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>1. ตำรวจส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน ความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ รวมทั้งสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยเฉพาะในคดีความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว</p>	<p>1. การพัฒนาบุคลากร ต้องมีหลักสูตรการอบรมที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน ความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ จิตวิทยา การสอบสวน และกฎหมายล่าสุดด้านการคุ้มครองเด็กและผู้หญิง ทั้งนี้ควรเริ่มต้นที่พนักงานสอบสวนและบุคลากรประจำสถานีตำรวจ ทั้งหญิงและชาย เนื่องจากเป็นบุคลากรที่ต้องทำงานใกล้ชิดกับผู้ประสบปัญหามากที่สุด</p>

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>2. สถานีตำรวจขาดความพร้อมในการทำหน้าที่ให้บริการประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยอำนาจ เช่น ห้องสอบสวนขาดความเป็นส่วนตัว ขาดเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการบันทึกหลักฐานการสอบสวนทำคดี ไม่มีกรให้ข้อมูลแก่ผู้มาใช้บริการ ไม่มีล่ามภาษาสำหรับสื่อสารกับแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น</p>	<p>2. การพัฒนาความพร้อมให้บริการของสถานีตำรวจทุกแห่ง ต้องพร้อมให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติพันธุ์ โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีคู่มือแนวปฏิบัติสำหรับคดีทางเพศ ตามกฎหมายฉบับล่าสุด โดยเฉพาะสิทธิของผู้เสียหาย • บริหารจัดการให้พนักงานสอบสวนหญิง หรือพนักงานสอบสวนที่ผ่านการอบรมเฉพาะด้านนี้ เป็นผู้รับผิดชอบการทำคดีทางเพศทุกคดี โดยไม่ต้องให้ผู้เสียหายร้องขอ • จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานของพนักงานสอบสวนให้เพียงพอ เช่น มีห้องสอบสวนเฉพาะสำหรับคดีทางเพศ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตาเพศหญิง/เพศชาย • พร้อมจัดบริการล่ามแปลภาษาที่เหมาะสมให้ผู้เสียหาย ถ้าผู้เสียหายมีปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น แรงงานข้ามชาติหญิง หรือผู้พิการทางการได้ยิน • ให้ประชาชนในชุมชนทั้งหญิงและชายมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>3. พนักงานสอบสวนหญิงเป็นกลไกสำคัญในการช่วยให้ผู้หญิงเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ แต่กลไกนี้มีข้อจำกัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ในเชิงปริมาณยังมีจำนวนน้อย เพียง 418 คน ไม่เพียงพอที่จะไปประจำการอยู่ทุกสถานีตำรวจได้ ในส่วนของคุณภาพ พนักงานสอบสวนหญิงไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างเพียงพอ ทั้งในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้เท่าเทียมกับบุคลากรอื่นๆ ของหน่วยงาน</p>	<p>3. พัฒนาพนักงานสอบสวนหญิง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มจำนวนพนักงานสอบสวนหญิง • ส่งเสริมการอบรมเพิ่มพูนทักษะการทำคดีและผู้หญิง • ส่งเสริมโอกาสความก้าวหน้าทางอาชีพให้เท่าเทียมกลุ่มอื่น

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>4. โครงสร้างงานสอบสวน ทำให้พนักงานสอบสวนขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย สามารถถูกแทรกแซงได้จากฝ่ายบริหารขององค์กรผ่านการบังคับบัญชา ควบคุมและกำกับดูแล รวมทั้งจากการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว</p>	<p>4. ปฏิรูปโครงสร้างงานสอบสวนให้เป็นอิสระ</p>
<p>5. ระดับนโยบายของหน่วยงาน ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก จึงไม่ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ไว้ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน รวมทั้งไม่ได้จัดสรรบุคลากรและงบประมาณอย่างเพียงพอ</p>	<p>5. สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีนโยบายการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> • กำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน • จัดสรรงบประมาณรองรับอย่างเพียงพอ ให้แก่งานดังกล่าวในระดับสถานีตำรวจ • จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านทำหน้าที่คุ้มครองผู้หญิง เด็ก และผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยให้มีสถานะเป็นกองบังคับการหรือกองกำกับการ รวมทั้งจัดสรรบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และงบประมาณให้เพียงพอแก่การทำงาน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>6. ขาดกลไกการตรวจสอบการทำงานที่ตรวจสอบได้อย่างแท้จริง ทำให้ผู้ประสบปัญหาต้องเผชิญกับบริการไม่ดี คิดไม่คืบหน้า ไม่รู้จะร้องเรียนได้ที่ไหน</p>	<p>6. ปฏิรูประบบตรวจสอบ ทั้งระบบที่มีอยู่แล้วภายในหน่วยงาน และสร้างระบบตรวจสอบใหม่ด้วยการกระจายอำนาจโครงสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากสังคมและชุมชน</p>

แนวทางการขับเคลื่อนต่อไป

การที่ผู้หญิงเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นประเด็นที่ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับหลายมิติและหลายหน่วยงาน กระแสการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบในปัจจุบัน รวมทั้งการปฏิรูปตำรวจ นับเป็นช่องโอกาสให้ผู้หญิงได้จัดทำและรณรงค์ข้อเสนอแนะจากประสบการณ์และมุมมองของตน อย่างไรก็ตาม ในการปฏิรูปเรื่องที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมาก การปฏิปยุปนั้นจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมเห็นพ้องต้องกันและให้การสนับสนุน ในกระบวนการปฏิรูปตำรวจที่ดำเนินอยู่นั้น ยังมีข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งของผู้หญิง ดังนั้น แนวทางการขับเคลื่อนที่สำคัญประการหนึ่งของผู้หญิง คือการสร้างพื้นที่พูดคุยเพื่อแสวงหาความเห็นพ้องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

1. กฎหมายว่าด้วยความรุนแรงเกี่ยวกับครอบครัวและการดำเนินงานตามกฎหมาย บทวิเคราะห์สำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนตามมาตรฐานสากล และการปฏิบัติที่ดี จัดพิมพ์โดยองค์การเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ สำนักงานภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก คู่มือฉบับแปล พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2559 <http://cedaw-in-action.org/en/wp-content/uploads/2013/04/domestic-violence-Thai.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560
2. การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง: สำรวจอุปสรรคและการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น จัดทำโดยคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล และมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ พ.ศ. 2554 <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2012/08/ICJ-JPF-Report-Thailand-Womens-Access-to-Justice.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560
3. แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2560 http://rtpstrategy.police.go.th/web2013/wp-content/uploads/2017/02/2560_02_14_action_plan.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560
4. รายงานประจำปี 2557 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย http://www.tijthailand.org/useruploads/files/tij_report_thai_final_web.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560
5. ข้อมูลชมรมพนักงานสอบสวนหญิง <http://www.femaleinvestigatorthai.com/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560

6. สถิติความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560
<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%99/52974>

7. Gender Sensitive Police Reform in Post Conflict Societies, UNDP-UNIFEM, 2007 <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/gender/Gender%20and%20CPR/Policy%20briefing%20paper-%20Gender%20Sensitive%20Police%20Reform%20in%20Post%20Conflict%20Societies.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (Friedrich-Ebert-Stiftung)
อาคารธณภูมิ ชั้น 23 เลขที่ 1550 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่
แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กทม. 10400

โทร 02-6527178-9 โทรสาร 02-6527180

Website: www.fes-thailand.org

Facebook: Friedrich-Ebert-Stiftung FES Thailand

ISBN 978-616-8192-01-6